

วิพากษ์หัวข้อ C

แนวคิดชาตินิยม (Nationalism) ในการสร้างนิยามความเป็นไทยในสถานศึกษาผ่านการใช้ภาษาไทยกลาง
การยกให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และการนิยามวัฒนธรรมไทยที่ยึดมุมมองของคนกรุงเทพฯ เป็นมาตรฐาน

จิณณาภา ญาณะ 6519680083

แนวคิดเกี่ยวกับชาตินิยม (Nationalism) เป็นการรับรู้ของผู้คนเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity) ของตน ซึ่งเป็นอุดมการณ์หรือแนวความคิดที่เน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้คนที่รวมกันอยู่ในดินแดนหนึ่ง (เมคคินี ภัทรมูทธา และ ธิญญา สังขพันธานนท์, 2566, น. 28) แนวคิดชาตินิยมถูกประกอบสร้างขึ้นผ่านระบบการศึกษา วัฒนธรรม และเรื่องเล่าผ่านงานเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งความเป็นไทยก็ถูกสร้างขึ้นให้แข็งแกร่งผ่านสิ่งเหล่านี้ ด้วยการนำไปสอดแทรกไว้ในเนื้อหาของแบบเรียนเพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้และสำนึกในความเป็นไทยแบบเดียวกันทั้งหมด นอกจากนี้วัฒนธรรมไทยยังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่รัฐพยายามสร้างให้เป็นส่วนสำคัญในการตอกย้ำความเป็นชาติ ความเป็นไทย ให้กับประชาชน และยังให้วัฒนธรรมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาด้วย (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2561, น. 142)

ผลของการสร้างความเป็นอันหนึ่งเดียวกันนี้เป็นสิ่งที่นำไปสู่การแบ่งแยกเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เป็นพวกเรา พวกเขา ที่อิงกับความแตกต่าง เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝั่งหนึ่งแข็งแรงและมีอิทธิพลต่ออีกฝั่งหนึ่ง และหลายครั้งนำไปสู่ความขัดแย้งของชั่วตรงข้าม และเกิดการกดขี่อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ทำให้พวกเขาเหล่านั้นถูกทำให้เป็นชายขอบ (Marginalized) และสร้างความเป็นอื่น (Othering) พวกเขาจะถูกผลักออกและไม่ได้รับการยอมรับจากศูนย์กลาง ถูกกีดกันจากการเข้าถึงทรัพยากร และไม่มีอำนาจที่จะต่อรอง ส่วนคนที่มีอำนาจมากกว่า ก็สามารถสร้างความชอบธรรมให้ตัวเองในการเข้าไปเปลี่ยนแปลง แทรกแซงอัตลักษณ์ทางสังคมที่ต่างกัน เช่น สร้างภาพว่าพวกเขาไม่ดี ด้อยกว่า ไม่ปกติ เป็นต้น ดังนั้นพวกเราจึงต้องเข้าไปเปลี่ยนแปลง แก้ไข และส่งเสริมให้ดีขึ้น (กานน คัมพ์ประพันธ์ และคณะ, 2567)

ความขี้เหยียดต่อความเป็นอื่นในสังคมไทยถูกสะท้อนผ่านคำศัพท์หลายคำ เช่น การเหมารวม (Stereotype) ภาพอคติ (Prejudice) การสร้างภาพแทน (Representation) การเหยียดเชื้อชาติ (Racism) การเหยียดตัวเอง (Internalized racism) การเหยียดที่ฝังอยู่ในสถาบันทางสังคมหรือสถาบันทางการเมือง โดยคนที่เหยียดมักจะเป็นคนที่มีสถานะสูงกว่า (Systemic racism) การยกตัวเองเป็นมาตรฐานและศูนย์กลาง (Ethnocentrism) และการกดขี่ (Oppression) ซึ่งผู้เขียนมีจุดยืนในเรื่องนี้ว่า “ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นความปกติที่หลายคนมองว่าผิดปกติ” ดังจะได้วิพากษ์ผ่าน 3 ปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ในสังคมไทย ได้แก่ ปรากฏการณ์การสร้างนิยามความเป็นไทยในสถานศึกษาผ่านการใช้ภาษาไทยกลาง การยกให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และการนิยามวัฒนธรรมไทยที่ยึดมุมมองของคนกรุงเทพฯ เป็นมาตรฐาน

ปรากฏการณ์การสร้างนิยามความเป็นไทยในสถานศึกษาผ่านการใช้ภาษาไทยกลาง โดยมีข้อหนึ่งเป็นภาษาไทยกลาง และมีข้อตรงข้ามเป็นภาษาไทยถิ่น เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความขี้เหยียดต่อความเป็นอื่นในสังคมไทยอย่างหนึ่งที่มีมาจากการกฎหมายการศึกษา คือ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ที่กำหนดให้ใช้หลักสูตรจากส่วนกลาง และกำหนดให้ใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาในการสอน ภาษาไทยกลางจึงเป็นสิ่งที่รัฐมุ่งปลูกฝังให้เยาวชนท้องถิ่นได้เรียนรู้ และใช้เป็นสื่อทางวัฒนธรรมในการศึกษาหาความรู้ผ่านแบบเรียนหรือตำราการศึกษาในระดับพื้นฐานและระดับสูงขึ้นไป (สมปราชญ์ วุฒิจันทร์ และคณะ, 2559, น. 72) และการใช้ภาษาไทยกลางในสถานศึกษาก็ถูกใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาษาไทยถิ่น เช่น ภาษาเหนือ ภาษาอีสาน และภาษาใต้ ถูกนำมาใช้แค่ในพื้นที่ส่วนตัวเท่านั้น ตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนในเรื่องนี้คือตัวผู้เขียนเองที่เป็นคนเหนือ และเรียนอยู่ในโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ คุณครูที่สอนทุกคน ไม่มีใครใช้ภาษาเหนือในการสื่อสารกับนักเรียนเลย นอกจากนี้ พ่อและแม่ของผู้เขียน ซึ่งเป็นคุณครูอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน ยังเคยเล่าให้ฟังว่า ทางโรงเรียน

มีการเน้นย้ำคุณครูบ่อย ๆ เรื่องการต้องใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารกับนักเรียน และห้ามใช้ภาษาเหนือหรือ “คำเมือง” ในการสอน

เมื่อภาษาไทยกลางได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษาที่เป็นทางการ และมีความเหมาะสมที่จะใช้สื่อสารในโรงเรียน ตามที่กล่าวมา หากคนภาคเหนือคนใดใช้ภาษาไทยกลางไม่ได้ หรือสำเนียงการพูดภาษาไทยกลางไม่ชัดเจน ก็มักจะถูกนำมาล้อเลียนเป็นเรื่องตลกกว่า “อู๋ไทยป้อถอบ” “อู๋กำไทยปะแลด” ซึ่งมีความหมายว่าพูดภาษาไทยกลางไม่ชัด และถูกมองแบบเหมารวม (Stereotype) ว่าคนเหนือเป็นคนเฉิ่มเขย ลำสมัยกว่าคนภาคกลาง แม้แต่ในครอบครัวของผู้เขียนเอง ที่พ่อแม่เป็นคนเหนือทั้งคู่ ก็ใช้ภาษาเหนือเฉพาะเมื่อพูดกันเอง หรือสื่อสารกับคนอื่น ๆ แถวบ้านเท่านั้น แต่เมื่อต้องพูดกับลูก จะสลับภาษาพูดเป็นภาษาไทยกลางกับลูกทุกครั้ง จนเมื่อเติบโตขึ้น เมื่อผู้เขียนไปเข้าค่าย หรือร่วมกิจกรรมกับคนหลากหลายภูมิภาค เพื่อนหรืออาจารย์ที่เห็นว่าผู้เขียนมาจากเชียงใหม่ ก็มักจะร้องขอให้ผู้เขียนพูดภาษาเหนือให้ฟัง ซึ่งจุดนี้เอง ทำให้ผู้เขียนเริ่มตระหนักได้ว่าตัวเองพูดภาษาเหนือไม่ได้แล้ว ซึ่งแน่นอนว่าไม่ได้เป็นเพราะโรงเรียนที่เรียนมาไม่สอนภาษาเหนือ แต่เป็นเพราะเราไม่เคยใช้ภาษาเหนือในการสื่อสารทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ทั้งที่อยู่เชียงใหม่มาตั้งแต่เกิด

การสร้างภาพแทน (Representation) คนเหนือและภาษาเหนือดังกล่าวมา เมื่อถูกตอกย้ำบ่อยครั้ง จึงส่งผลต่อการไม่เห็นความสำคัญและไม่รู้สึกภาคภูมิใจในภาษาถิ่นของตัวเอง ซึ่งเป็นการด้อยค่าตัวเอง หรือเหยียดตัวเอง (Internalized racism) ว่าคนเหนือและภาษาเหนือด้อยกว่า มีอำนาจน้อยกว่าภาษากลางและคนภาคกลาง สิ่งนี้ถูกส่งต่อกันมาจากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูก ดังในงานเขียนหนึ่งของแม่ ที่เคยเล่าเรื่องตัวเองที่ย้ายจากเชียงใหม่ไปอยู่จังหวัดอ่างทองตอนอายุ 11 ปี ว่าถูกคนในพื้นที่ภาคกลางล้อเลียนว่าเป็น “อีลาว” ทำให้เกิดความอับอาย เพราะรู้สึกว่า ถูกเหยียดหยาม ด้อยค่า จนต้องปกปิดความเป็น “อีลาว” ของตนเอง ด้วยการแอบพูดภาษาเหนือกับยายเฉพาะในที่ลับตา หรือในที่ที่มั่นใจว่าจะไม่มีคนอื่นได้ยินเท่านั้น เพราะแม่มีความคิดว่า “ลาว” หรือ “คนเหนือ” เป็นคำเรียกเชิงดูถูกดูแคลน และหันไปให้คุณค่ากับภาษากลางว่าเป็นตัวแทนของความดี ทนสมัย และนำภาคภูมิใจกว่าไปโดยไม่รู้ตัว ส่งผลให้แม่ไม่ใช้ภาษาเหนือในการสื่อสารกับลูก เพราะกลัวว่าลูกจะเฉิ่มเขย ไม่ดูดี ทนสมัยเหมือนคนอื่น ๆ ในสังคม (นริสรา ญาณะ, 2565, น. 10) การสร้างภาพแทน (Representation) ของคนในครอบครัวว่าคนเหนือและภาษาเหนือด้อยกว่า มีอำนาจน้อยกว่าภาษาไทยกลางดังกล่าวมา ส่งผลต่อการรับรู้และความเชื่อของผู้เขียนว่าเป็นเช่นนั้น รวมถึงหลายครอบครัวที่ผู้เขียนรู้จัก ก็มักมีความคิด ความเชื่อแบบเหมารวม (Stereotype) เป็นไปในทิศทางเดียวกันนี้ด้วย เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความขี้เหยียดทั้งต่อตนเองและผู้อื่นมาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การยกให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ก็เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความขี้เหยียดต่อความเป็นอื่นในสังคมไทย โดยมีขั้วหนึ่งเป็นศาสนาพุทธ และมีขั้วตรงข้ามเป็นศาสนาอื่น ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝั่งหนึ่งแข็งแรงกว่าเพราะมีจำนวนมากกว่าอีกฝั่งหนึ่งอยู่มาก ส่งผลให้ศาสนาอื่นที่อยู่ในประเทศไทย เช่น อิสลาม คริสต์ มักได้รับความสนใจจากรัฐและผู้คนในสังคมน้อยกว่า ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความได้เปรียบของศาสนาพุทธที่มีเหนือกว่าศาสนาอื่น เช่น การที่รัฐไทยกำหนดให้วันสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นวันหยุดราชการ ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งนี้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของตนได้โดยสะดวก ในขณะที่วันสำคัญของศาสนาอื่น ๆ กลับไม่ได้รับสิทธิพิเศษในลักษณะนี้ หรือการที่รัฐขอความร่วมมือ (แกมบังคับ) ให้สถานบริการและร้านค้าระงับการขายเหล้าในวันสำคัญของศาสนาพุทธ ก็เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงว่ารัฐไทยให้ความสำคัญกับ “ศีล” ของศาสนาพุทธเหนือกว่าหลักธรรมของศาสนาอื่น หรือการให้สิทธิทางภาษี ด้วยเหตุที่วัดพุทธมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ทำให้วัดเป็นนิติบุคคลด้วยกฎหมายพิเศษไม่เข้าลักษณะนิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร จึงไม่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล แม้ว่าวัดจะมีรายได้เข้าลักษณะที่จะต้องถูกประเมินภาษีก็ตาม (อดิเทพ พันธทอง, 2559)

เมื่อพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งชาติไทยที่มีคนไทยส่วนใหญ่นับถือมาตั้งแต่เริ่มสถาปนาประเทศไทย การเป็นคนกลุ่มน้อยของศาสนาอื่นจึงถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม ดังกรณีการคัดค้านการสร้างมัสยิดของชาวบ้านหมู่บ้านบุพผาราม ตำบลฝายแก้ว อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดน่าน เพราะกลัวว่าการประกอบศาสนกิจของศาสนาอิสลามที่ต้องใช้เครื่องกระชายเสี่ยง

จะรบกวนชาวบ้านในชุมชน ทั้งที่จริง ๆ แล้ว การประกอบศาสนกิจของชาวพุทธเอง ก็มีกิจกรรมที่ต้องใช้เครื่องขยายเสียงและมีเสียงดังเหมือนกัน แต่กลับไม่มีใครไปคัดค้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอคติ (Prejudice) ของคนในชุมชนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพุทธที่มองว่าศาสนกิจของตนมีคุณค่า มีความสำคัญกว่า จึงกังวลว่าการประกอบศาสนกิจของอิสลามจะเสียงดัง สร้างความรำคาญ แม้ว่าสมัยที่ จ. นาน จะยังไม่ถูกสร้างในพื้นที่นี้ แต่ก็มีอคติว่าจะเป็นสาเหตุให้เกิดมลพิษทางเสียงในชุมชนแล้ว นอกจากนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังมีความกังวลว่าจะเกิดความไม่ลงรอยกัน มีการแอบแฝง และวางแผนเพื่อหวังผลทางศาสนา และการเมืองจนนำไปสู่เหตุไม่สงบเหมือนพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และประเทศมุสลิม (ไทยรัฐออนไลน์, 2558) ซึ่งเป็นการเหมารวม (Stereotype) ว่า “มุสลิมหัวรุนแรง ดุร้าย เป็นภัยต่อชุมชน” ยิ่งไปเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ 9/11 ที่ผู้ก่อเหตุเป็นชาวมุสลิมหัวรุนแรง ยิ่งสร้างความรู้สึก “หวาดกลัวอิสลาม” (Islamophobia) จนสร้างภาพแทน (Representation) ให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามถูกนำไปพบกับ “ผู้ก่อการร้าย” ทำให้ความหวาดกลัวค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นความเกลียดชัง ผู้คนเริ่มไม่ไว้วางใจกระทั่งเพื่อนบ้าน หรือระแวงมิตรสหายใกล้ตัวว่าจะมาพร้อมกับปืนหรือระเบิด (รุ่งฤทธิ์ เพ็ชรรัตน์, 2564) ทั้งที่จริงแล้วคนทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ต่างก็มีคนดี คนเลวปะปนกันไป ไม่มีคนในศาสนาใดที่ชั่วร้ายไปกว่ากัน

อีกปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความขี้เหี้ยมต่อความเป็นอื่นในสังคมไทย คือ การนิยามวัฒนธรรมไทยที่ยึดมุมมองของคนกรุงเทพฯ เป็นมาตรฐาน ทำให้วัฒนธรรมของ “คนอื่น” ถูกผลักออกและไม่ได้รับการยอมรับจากศูนย์กลาง โดยมีข้อหนึ่งเป็นคนกรุงเทพฯ อีกข้อหนึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ เมื่อคนกรุงเทพฯ กำหนดมาตรฐานความเจริญอิงกับมาตรฐานของเจ้าอาณานิคมที่เข้ามาครอบงำและเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น มาตรฐานความเจริญ ความงาม ความทันสมัยแบบคนในเมือง เป็นต้น ดังนั้นวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน การแต่งกาย ภาษา และอื่น ๆ จึงถูกมองว่าต่ำกว่า มีความเป็นอื่น เพราะใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านมากกว่า ต้องถูกขัดเกลาเพื่อให้ “เจริญ” เหมือนคนกรุงเทพฯ สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการยกตัวเองเป็นมาตรฐานและศูนย์กลาง (Ethnocentrism) ซึ่งเป็นวิธีคิดที่ยกย่องวัฒนธรรมของตนเองว่าถูกต้องดีงามและเป็นปกติ ขณะที่วัฒนธรรมอื่นถูกมองว่าผิดปกติ ไม่ถูกต้อง ซึ่งเกิดจากมุมมองที่จำกัดในวัฒนธรรมของตนเพียงฝ่ายเดียว มีการรับรู้และยึดเอาตนเองเป็นที่ตั้ง มองว่าระบบการให้คุณค่า บรรทัดฐาน และทัศนคติของตนเป็นสิ่งสากล มุมมองต่อวัฒนธรรมอื่นจึงเป็นไปในเชิงลบและถูกจัดประเภทด้วยภาพลักษณ์และอคติตายตัว ทั้งยังคาดหวังให้วัฒนธรรมอื่นยอมรับและปฏิบัติตามวัฒนธรรมของตนด้วย (คณะทำงาน ICE-PLA ประเทศไทย, 2566, น. 16) เกิดการกดขี่ (Oppression) เลือกปฏิบัติ กีดกันและแบ่งแยกกลุ่มคนที่ถูกผลักออกไปเป็นชายขอบ เหมือนเป็นพลเมืองชั้นสอง

กลุ่มพี่น้องชาติพันธุ์ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย แม้พวกเขาจะเกิดในประเทศไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมานานแล้วก็ตาม บางคนมีบัตรประชาชนไทย บางคนมีบัตรบุคคลพื้นที่สูง และบางคนไม่มีเอกสารใด ๆ เลย แต่ทว่าพวกเขาก็ยังถูกตีตราว่าเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศนี้ ทั้งจากคนทั่วไปในสังคม และภาครัฐ โดยมักถูกเหยียดเชื้อชาติ (Racism) ว่าเป็นคนต่างด้าว พูดไม่ชัด พูดไม่รู้เรื่อง ใช้สรรพนาม “แมงหมูนั่น” ซึ่งเป็นคำที่แสดงถึงการแบ่งแยกและเหยียดหยามลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้ หากใครสักคนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกับพวกเขาก็อดตีตราแรงขึ้น พวกเขาก็จะถูกตีตราเหมารวม (Stereotype) ไปด้วว่าเป็นบุคคลอันตรายและไม่น่าไว้วางใจ เช่น การก่อกวนนายจ้าง หรือคดีฆ่าข่มขืน คนทั่วไปในสังคมจะตีตราทันทีว่า เป็นพวกโหดเหี้ยม หรือถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงในการค้าหรือขนยาเสพติด (คณะทำงาน ICE-PLA ประเทศไทย, 2566, น. 10) ส่งผลให้คนอีกข้อหนึ่งมีอคติ (Prejudice) ต่อพวกเขา กดขี่อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ทำให้การหางานทำและการใช้ชีวิตทั่วไปถูกตรวจสอบมากยิ่งขึ้น

ปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความขี้เหี้ยมต่อความเป็นอื่นในสังคมไทย ทั้งการสร้างนิยามความเป็นไทยในสถานศึกษาผ่านการใช้ภาษาไทยกลาง การยกให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ และการนิยามวัฒนธรรมไทยที่ยึดมุมมองของคนกรุงเทพฯ เป็นมาตรฐาน ดังได้กล่าวมา มีกลไกสำคัญที่ช่วยรักษาความเหลื่อมล้ำระหว่างคนส่วนใหญ่และคนส่วนน้อย โดยถูกผลิตซ้ำผ่านระบบการศึกษาไทย หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และตำราเรียนต่าง ๆ เช่น การให้ความสำคัญกับศาสนาพุทธเป็นหลัก ดังจะเห็นว่าเรามีหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาแยกออกมาต่างหาก ในขณะที่เนื้อหาของศาสนาอื่น ๆ ถูกพูดถึงเพียงประปรายเท่านั้น ในส่วนกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาที่จัดในโรงเรียน ก็มักเป็นกิจกรรมทางพุทธศาสนา

หากไม่ได้เรียนในโรงเรียนคริสต์หรืออิสลาม ก็แทบจะเป็นไปไม่ได้ที่นักเรียนไทยจะได้ร่วมกิจกรรมของศาสนาอื่น ๆ ซึ่งสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามที่จะตอกย้ำว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาของคนส่วนใหญ่ จึงควรเป็นศาสนาประจำชาติไทย

นอกจากนี้ในสถานศึกษาก็ยังมีความพยายามในการนิยามความเป็นไทยผ่านการใช้ภาษาไทยกลาง และกดทับภาษาไทยถิ่น โดยมองว่าด้อยกว่า จำเป็นน้อยกว่า กลายเป็นข้อห้ามไม่ให้เด็กในพื้นที่อื่นใช้ภาษาของตนในห้องเรียนและในโรงเรียน รวมทั้งเนื้อหาในตำราเอง โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม ก็มักถูกนิยามด้วยมุมมองของภาคกลางเป็นหลัก เช่น ประวัติศาสตร์ไทย การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรี นาฏศิลป์ ก็ล้วนเป็นของไทยภาคกลางเป็นหลัก ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการศึกษา วัฒนธรรม และเรื่องเล่าผ่านงานเขียนต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐและชนชั้นผู้ปกครอง ล้วนเป็นไปเพื่อเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญของความเป็นหนึ่งในความเป็นไทย อันถูกสร้างขึ้นจากรัฐและพยายามทำให้ชีวิตของผู้คนต่างกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทยปรับให้ตนเองมีความเป็นไทยภายใต้กรอบของชนชั้นผู้ปกครอง ที่สร้างผ่านการศึกษา วัฒนธรรม และเรื่องเล่าผ่านงานเขียนต่าง ๆ อันเป็นประดิษฐ์กรรมที่เน้นย้ำความเป็นเอกนิยมและมองข้ามการให้ความสำคัญต่อพหุนิยมในโลกสมัย (เด่นพงษ์ แสงนาค, 2561, น. 143)

กลไกสำคัญที่ช่วยรักษาความเหลื่อมล้ำระหว่างคนส่วนใหญ่และคนส่วนน้อยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech) เพื่อสร้างความเป็นอื่น (Othering) สร้างความเป็น “เรา” และความเป็น “เขา” บนฐานของอัตลักษณ์ทางสังคมที่ต่างกัน โดยความเป็นเขามักจะเป็นสิ่งที่ “ด้อย” กว่า หรือ “ไม่ปกติ” (กานน คุ้มประพันธ์ และคณะ, 2567) และพยายามใช้คำพูดและการแสดงออกทุกรูปแบบหนุนเสริมการครอบงำนั้น ในลักษณะยุยงหรือส่งเสริมความเกลียดชังและอคติต่อกลุ่มบุคคลหรือปัจเจกบุคคล เกี่ยวกับเชื้อชาติ ศาสนา สถานที่เกิด อาชีพ เพศสภาพ หรือลักษณะอื่นที่สามารถทำให้ถูกแบ่งแยกได้ (สรานนท์ อินทนนท์, 2563) เช่น “คนมุสลิมหัวรุนแรง คุร้าย เป็นภัยต่อชุมชน”, “คนมั่งค้ายาไร้ศีลธรรม”, “คนอีสาน โง่ จน เจ็บป่วย” เป็นต้น

ผลของการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันตามแนวคิดชาตินิยม (Nationalism) เป็นสิ่งที่นำไปสู่การแบ่งแยกเชื้อชาติชาติพันธุ์ เป็นพวกเรา พวกเขา ดังนั้น “ความอื่น” หรือ “ความเป็นคนอื่น” ของข้าตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยกลาง หรือภาษาไทยถิ่น พุทธศาสนา หรือศาสนาอื่น ๆ มุมมองของคนกรุงเทพฯ หรือคนกลุ่มชาติพันธุ์ ล้วนเป็นผลจากความสัมพันธ์ในรูปแบบของเจ้าจักรวรรดิที่ส่งผลต่อความคิด ความเชื่อจากรุ่นสู่รุ่นส่งต่อกันมา รวมถึงการตีความให้ความหมายในเชิงลบในการจำแนกแยกกลุ่มคนบางกลุ่มออกไปจากความเป็นกลุ่มพวกของตน อันเกิดจากการไม่ยอมรับความแตกต่างดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งในความเป็นจริงความหลากหลายทางวัฒนธรรมล้วนเป็นความปกติที่เกิดขึ้นได้ในทุกสังคม เราเพียงต้องเรียนรู้เข้าใจและยอมรับในความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมทั้งระมัดระวังการกระทำ คำพูด ที่อาจไปลดทอนคุณค่าของผู้อื่นทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเคารพต่อความแตกต่าง ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติท่ามกลางความแตกต่างได้

เอกสารอ้างอิง

- กานน คัมพ์ประพันธ์, นฤตม์ ศุภวรรณะกุล, และเมตตา สุตาจิตรอาภา. (2567). *Race, Ethnicity, Nationalism, and Colonialism in the context of globalized world* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะทำงาน ICE-PLA ประเทศไทย. (2566). *คู่มือกระบวนการเรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. Pestalozzi Children's Foundation.
- เด่นพงษ์ แสนคำ. (2561). การสร้างแนวคิดชาตินิยมไทยผ่านทางการศึกษาวัฒนธรรมและงานนิพนธ์. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*. 8(3), 142-168.
- ไทยรัฐออนไลน์. (7 มกราคม 2558). ชาวภูเพียง จ.น่าน รวมตัวค้านการสร้างมัสยิดในชุมชน.
<https://www.thairath.co.th/news/local/473250>.
- นริศรา ญาณะ. (2565). งานวิจัยแบบอัตชาติพันธุ์วรรณนา: สะท้อนประสบการณ์เรียนรู้จากครูของฉัน. *วารสารครุศาสตร์ราชภัฏเชียงใหม่*, 1(2), 1-16.
- เมคิณี ภัทรมูธา และธัญญา สังขพันธานนท์. (2566). ชาตินิยมและสังคมพหุวัฒนธรรม: ความย้อนแย้งในอัตลักษณ์ร่วมทางสังคมจากเรื่องสั้นอาเซียน. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 20(3), 27-41.
- รุ่งฤทธิ์ เพ็ชรรัตน์. (10 กันยายน 2564). 20 ปีจากวันโลกเปลี่ยน สืบราว 20 เหตุการณ์ร้ายหลัง 9/11. Thairath Plus.
<https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/100425>.
- สมปราชญ์ วุฒิจันทร์, วิไลวรรณ ขนิษฐานนท์, และโกวิทย์ พิมพ์. (2559). การใช้ภาษาไทยถิ่นใต้ของนักเรียนในภาคใต้. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(2), 71-84.
- สรานนท์ อินทนนท์. (2563). *การสื่อสารที่สร้างความเกลียดชัง (Hate Speech)* (พิมพ์ครั้งที่ 3). วอลค์ ออน คลาวด์ จำกัด.
- สุนทร ชุตินทรานนท์ และคณะ. (2552). *ชาตินิยมในแบบเรียนไทย*. มติชน.
- อดิเทพ พันธุ์ทอง. (24 พฤษภาคม 2559). ทำไม “ศาสนาพุทธ” จึงเป็นศาสนาประจำชาติของไทย ทั้งโดย “พญานาย” และ “นิตินัย”. ศิลปวัฒนธรรม. https://www.silpa-mag.com/history/article_301.
- Archaeovative Silpakorn. (2566). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทฤษฎีหลังอาณานิคม (Postcolonialism)*.
<https://www.youtube.com/watch?v=DyBLAajaqf4>.